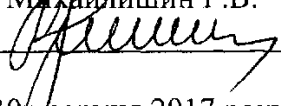

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
економічного факультету
доц. Михайлишин Р.В.

«30» серпня 2017 року

МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ В ЕКОНОМІЦІ

ПРОГРАМА

**вибіркової навчальної дисципліни
освітньо-наукової програми
підготовки доктора філософії з галузі знань
05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 051 Економіка**

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Львівським національним університетом імені Івана Франка відповідно до вимог вибіркової частини освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

РОЗРОБНИКИ:

ВОВК Володимир Михайлович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики;
КАМІНСЬКА Наталія Ігорівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики.

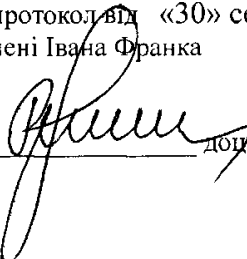
ОБГОВОРЕНО ТА ЗАТВЕРДЖЕНО

кафедрою економічної кібернетики (протокол від “ 28” серпня 2017 року №1).

Завідувач кафедри економічної кібернетики проф. Вовк В.М.

“ 28 ” серпня 2017 р.

Вченою радою економічного факультету (протокол від «30» серпня 2017 року №1).
Львівського національного університету імені Івана Франка

Голова
Вченої ради економічного факультету доц. Михайлишин Р.В.

“ 30 ” серпня 2017 р.

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Методи прогнозування в економіці» складена відповідно до освітньої програми.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Методи прогнозування в економіці» є пізнання можливих станів економічних об'єктів в майбутньому, дослідження закономірностей та способів розробки економічних прогнозів.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

ЗМ.01. Знання теоретичних основ та методологічних засад системи економічного прогнозування, процесу прогнозування в економіці, трендових та адаптивних методів екстраполяції соціально-економічних процесів.

ЗМ.02. Знання щодо здійснення прогнозування економічних процесів шляхом застосування нейронних мереж та генетичних алгоритмів, методів дискретної нелінійної динаміки: фрактального та фазового аналізу; особливостей прогнозування експертними методами.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Методи прогнозування в економіці» є створення наукових передумов необхідних для прийняття управлінських рішень, а саме: науковий аналіз тенденцій зміни соціально-економічних процесів; визначення множини можливих варіантів розвитку економічних процесів виходячи з наявних тенденцій та поставлену мету розвитку економічної системи; оцінювання ймовірних результатів рішень, які приймаються; обґрунтування напрямків розвитку у соціально-економічній та науково-технічній сферах.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Методи прогнозування в економіці» є вивчення основних теоретико-методологічних засад формування системи економічного прогнозування, застосування сучасних методів, засобів і можливостей прогностики.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії аспіранти повинні:

знати:

- методологію прогнозування соціально-економічних процесів
- основні теорії розвитку економіки та їх значення для аналізу та прогнозування соціально-економічних процесів
- методи аналізу та моделювання складних динамічних економічних систем, прогнозування їхнього розвитку;
- особливості аналізу рівня достовірності прогнозних оцінок;
- адаптивні поліноміальні моделі та їх властивості, адаптивні методи і моделі прогнозування, лінійні параметричні моделі часових рядів (ARIMA-моделі) та їх властивості.
- інструментарій методу моделей, нейронних мереж і генетичних алгоритмів у прогнозуванні економічних процесів;
- методологію прийняття ефективних управлінських рішень на основі інформації, отриманої внаслідок проведення модельних експериментів із використанням передових інформаційних технологій.

вміти:

- застосовувати концептуально-методологічні знання про сутність природних і суспільних явищ для побудови гіпотези щодо розвитку економічних процесів;
- аналізувати інформацію всіх видів;
- застосовувати для короткострокового прогнозування адаптивні методи і моделі прогнозування;
- застосовувати метод моделей, нейронні мережі і генетичні алгоритми у прогнозуванні економічних процесів, досліджувати адекватність побудованих моделей;
- застосовувати пакети прикладних програм для цілей економічного прогнозування;
- застосовувати методи аналізу та моделювання складних динамічних економічних систем, прогнозування їхнього розвитку;

- обґрунтовувати практичну значущість результатів дослідження, порівнювати результати власних досліджень зі світовими аналогами, об'єднувати зусилля різних наукових груп для вирішення комплексних завдань;
- презентувати результати дослідження в науковому та ненауковому контекстах, усно та письмово, у формі інформаційних оглядів, аналітичних звітів та статей;
- виявляти актуальні проблеми тематики дослідження, здійснювати їх теоретичний аналіз та шукати можливі шляхи вирішення;
- організовувати власну наукову діяльність та мати здатність до системного критичного мислення;
- якісно та професійно виконувати поставлені завдання, окреслювати шляхи, засоби вдосконалення власних професійно-педагогічних знань, умінь, розвитку особистісних рис, значущих для педагогічної та наукової діяльності.

Очікувані результати навчання покликані забезпечити набуття компетентностей: ЗК01 ЗК02, ЗК03, ЗК05, СК02, СК03, результатів навчання: РН05, РН09, РН11, РН12, визначених освітньо-науковою програмою.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години/3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Назва змістового модуля	Лекції	Практичні	Самостійна робота
ЗМ.01.	16	8	20
Тема 1. Теоретичні і методологічні основи економічного прогнозування	2	1	4
Тема 2. Методи екстраполяції тенденції	4	2	5
Тема 3. Адаптивні поліноміальні моделі та їх властивості	4	2	5
Тема 4. Модель ARIMA (модель Бокса-Дженкінса) та особливості її реалізації в різних ППП	6	3	6
ЗМ.02.	16	8	22
Тема 5. Нейронні мережі та генетичні алгоритми у прогнозуванні	6	3	7
Тема 6. Застосування фрактального та фазового аналізу для прогнозування в економіці	6	3	7
Тема 7. Експертні методи прогнозування в економіці	4	2	8
Разом	32	16	42

3. Рекомендована література

Базова література

1. Гаврилюк Л.А., Бержанір А.Л. Прогнозування соціально-економічних процесів: Підручник. - Умань: 2005. - 280 с.
2. Глівенко С. В. та ін. Економічне прогнозування : Навч. посібник / С.В. Глівенко; М. О.

- Соколов; О. М. Теліженко. - Суми: Університетська книга, 2004. - 208 с.
3. Грабовецький Б. Є. Економічне прогнозування і планування : Навч. посібник. - Київ: ЦНЛ, 2003. - 188 с.
  4. Касьяненко В. О., Старченко Л. В. Моделювання та прогнозування економічних процесів: Навч. посібник. - Суми: Університет. книга, 2006. - 185 с.
  5. Кононюк А.Ю. Нейронні мережі і генетичні алгоритми – К.:«Корнійчук», 2008. – 446 с.
  6. Максишко Н.К. Моделювання економіки методами дискретної нелінійної динаміки: Мнонографія / Наук.ред.проф. В.О. Перепелиця. – Запоріжжя:Поліграф, 2009. – 416 с.
  7. Макроекономічне моделювання та короткострокове прогнозування / Ред. І.В. Крючкова. - К.: ., 2000. - 334 с.
  8. Мінченко М. В. та ін. Планування та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів : Підручник / М.В. Мінченко; Л. П. Чижов; А. В. Фролков. - Суми: ВТД"Університетська книга", 2004. - 442 с.
  9. Пашута М.Т. Прогнозування та програмування економічного і соціального розвитку.-Київ: Центр навчальної літератури, 2005. - 408 с.
  10. Секторальні моделі прогнозування економіки України / Ред. В. М. Геєць. - К.: Фенікс, 1999. - 304 с.
  11. Яцура В. В. Соціально-економічне прогнозування : навч. посіб. / В. В. Яцура; О. С. Сенишин; М. О. Горинь; ЛНУ ім. І. Франка. - Львів: Вид. центр ім. І. Франка, 2010. - 412 с.
  12. Goldberg D. E. Genetic Algorithms in Search, Optimization & Machine Learning / Goldberg. // Addison-Wesley. – 2015. – 432 p.
  13. Haykin S. Neural Networks and Learning Machines / S. Haykin // New Jersey : Prentice Hall, 2008. — 936 p.

Допоміжна література

1. Дербенцев В.Д. Предвестники критических явлений в сложных экономических системах / В.Д. Дербенцев, В.М. Соловьев, О.А. Сердюк // Новое в экономической кибернетике: Моделирование нелинейной динамики экономических систем. – Донецк: ДонГУ, 2005. - №1. -133 с.
2. Капітонова Ю.В. Основи дискретної математики: підручник / Ю.В. Капітонова, С.Л. Кривий, О.А. Летичевський, Г.М. Луцький, М.К. Печурін. – К.: Наукова думка, 2002. – 580 с.
3. Новиков В.А. Организация и обучение искусственных нейронных сетей: Экспериментальное учеб. пособие. / В.А.Новиков, Л.В.Калацкая, В.С.Садов – Минск: БГУ, 2003. – 72 с.
4. Присенко Г.В., Равікович Є.І. Прогнозування соціально-економічних процесів: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2005. – 378 с.
5. Anderson P.L. Business Economics and Finance with MATLAB, GIS and Simulation Models / P.L. Anderson. – Chapman&Hall/CRC,2005. - <https://www.mathworks.com/support/books/book7932.html/>

Internet-ресурси

1. <https://cran.r-project.org/bin/windows/base/>
2. <https://fractales.inrea.fr/>
3. <https://www.mathworks.com/support/books/book7932.html/>
4. <https://www.mathworks.com/products/statistics/description1.html>
5. <https://rstudio.com/products/rstudio/download/>

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

При викладанні дисципліни «Методи прогнозування в економіці» використовуються такі

методи контролю:

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять й змістових модулів і має за мету перевірку рівня підготовки аспіранта до виконання конкретної роботи.

Об'єктами поточного контролю знань аспірантів з дисципліни «Методи прогнозування в економіці» є:

- 1) систематичність та активність роботи на практичних заняттях;
- 2) виконання модульних завдань (колоквіумів), що включають теоретичні питання;
- 3) виконання самостійних (індивідуальних) завдань.

При оцінці систематичності та активності роботи аспіранта на практичних заняттях враховується:

- рівень знань, продемонстрований у відповідях на практичних заняттях;
- активність при обговоренні дискусійних питань тощо.

У процесі оцінювання знань аспірантів на колоквіумах враховується загальний рівень теоретичних знань, набутих аспірантами під час опанування відповідного змістовного модуля. Колоквіуми є проміжним модульним контролем рівня знань, проводяться у формі співбесіди.

Практичні навички, набуті аспірантами враховуються при оцінці виконання самостійних (індивідуальних) завдань.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання підсумкових результатів навчання і проводиться у формі письмового іспиту.

Порядок вивчення та оцінювання дисципліни доводиться до відома здобувачів протягом семестру.

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	За національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
81-89	B	Добре
71-80	C	
61-70	D	Задовільно
51-60	E	
0-50	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання

Аспіранти, що отримали сумарний бал, нижчий за 51 за національною шкалою, отримують оцінку FX за шкалою ECTS та скеровуються на повторне складання іспиту.

5. Засоби діагностики успішності навчання

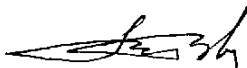
Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю аспірантів є важливим структурним компонентом навчально-виховного процесу.

З метою перевірки якості підготовки, знань, умінь аспіранта з дисципліни використовуються такі засоби оцінювання:

- для поточного контролю – поточне опитування аспірантів на практичних заняттях, перевірка виконання самостійної роботи; проведення модульного контролю, що включають теоретичні питання;

- для підсумкового контролю – проведення письмового іспиту.

Розробники

Вовк В.М.

Камінська Н.І.